

ДЬУЛУРБАН

түгүлгэ дуораана

Кыяхтарын ситэ туһамматтылар

Үтүөлөөх тренербит Дмитрий Петрович Коркин аатынан улахан таһымнаах күрэхтэһиибит дуораана ситэ сүтэ илигинэ, балабан ыйын 16 – 19 күннэригэр Сербия киин куоратыгар Белградка 2023 сыл көңүл тустууга саамай тынгааһыннаах уонна быһаарыылаах күрэхтэһиитэ — аан дойду чемпионаты ытыллан түмүктэннэ.

Онон, тустууну таптааччылар уоскуйбакка, этэргэ дылы, аһыыр астарын, утуйар ууларын даһаны умнар күннэрэ аастылар.

Манньк эппиэттээх күрэхтэһиигэ биһигиттэн **Владимир Егоров** (Хотугу Македония), **Николай Охлопков** (Румыния), **Георгий Окороков** (Австралия), **Андрей Бекренев** уонна **Ньургун Скрябин** (иккиэн Беларусь), **Айаал Лазарев** (Кыргызстан) кытыннылар, атыннык эттэххэ, күүстэрин холостулар эрэ дирибитигэр тийэбит.

Манна, аан дойду чемпионатын призера буола сылдыбыт **Арыяан Тютрин** (Беларусь, 57 кг) кытыахтаах этэ да, эрчилли кэмигэр эчэйии ылан — кыттыбатаҕа хомолтолоох. Итинэн Таджикистан Республикатыгар сана көспүт, онон докуму-

она ситэ оҥоһулла илик **Виктор Рассадин** тустубута эбитэ буоллар, хайаһыа эбитэ буолла дээн санаалар киирэллэр.

Чемпионакка, олимпийскай ыйааһыннарга биэс күүстээхтэр ахсааннарыгар киирбиттэр — эһиил Парижка ытыллар Олимпиадаҕа кыттар быраабы ылылар.

Биһиги уолаттарбыт тустарыгар дьингэ сэрэбиэй куһаҕана суох этэ диэххэ сөп. Уолаттар бэйэлэрин суолларын солон, эбэтэр бастын бөбөс суолун батыһан киирсэхтээх этилэр.

Ол эрээри, аан дойду чемпионатыгар уолаттарбыт кыттыылара — мөлтөх, киһи санаатын көтөхпөт. Биһиги тылын этэххэ, бөбөстөрбүт бэлэмнэнилэрэ ситэтэ суоҕа көһүннэ. Кыайыан сөптөөх даһаны киирсиллэригэр, бэйэлэрин үчүгэй өтүттэн

көрдөрбөтүлэр. Ол аага, өссө дьаныһан туран үлэлиллэрэ, дьарыктаналлара эрэйиллэр.

Кыластык бөбөстөрбүт тустарынан эттэххэ, **Айаал Лазарев** бэйэтин кыабынан туста саата. Чемпионакка бэлэмнэниитин эрдэ саҕалаабыта эбитэ буоллар, хохолу кыайара хаалла. **Владимир Егоровка** бэйэтин кыаҕар эрэнэн, кыдыгыран туран киирсэр эр санаата тийбэт. Европаҕа бастырыгар үчүгэйдик атахталыыр, хоннох анныттан табыгастаахтык тустар этэ, билигин онтукатын көрдөрбөтө. **Андрей Бекренев** эмиэ кыабын ситэ туһаммата, грузин Партенадзены кыайыан сөп этэ. Функциональнай бэлэмэ ситэтэ суоҕа таайда.

Атын үс бөбөспүт — Олимпиадаҕа путевка ытыллыах аан дойду чемпионаты курдук улахан түгүлгэ бэйэлэрин таһымнарын ыраабынан эппиэттээбэккэ тийбиттэрин аһаҕастык билиниэхтээхпит. **Георгий Окороков** билигин даһаны эдэр, дьарыгын ситимин күүһүрдэн, үчүгэйдик буһан-хатан, инникитин 61 киһилээх кытыннаҕына баҕар тугу эмэ ситиһиэ. Улахан спорка бэйэбиттэн сиртибэтэ суох тугу даһаны ситиспэккин.

Легионердарга хаһан баҕарар ыарахана өйдөнөр. Кинилэргэ улахан болҕомто, хонтуруол суох, тулаайах оҕолор курдук сылдыллар. Ханьыгын да иһин, билигин кэмгэ спортсменна үчүгэй сыһыан, ситимнээх күннэтэ үлэ, былаан эрэйиллэр. Ол туолуута, олоххо киириитэ барыта үптэн-харчыттан уонна туһааннаах салалтаттан, тренергэн тутулуктаах. Олимпиада чугаһаата, тустууга легионердарбыт эрэ кыттыахтарын сөп. Инники эппитим курдук, болҕомто баар буолабына...

Петр ПАВЛОВ.
Хаартыска UWW сайтыттан.

сонуннар ситимнэрэ

Эрхан Бысын уочараттаах ситиһиитэ

Альпинизмга, скайраннинг хайаҕа сүүрүүгэ көрүнгэр Россия Кубогун бэһис, бүтэһик түһүмэҕэ ытыллан түмүктэннэ.

Биһиги биһир дойдулаахпыт Эрхан Бысын 24 км, 1350 м үрдүктээх сиргэ сүүрүүгэ иккис миэстэлэннэ. Көрдөрүүтэ: 2 чаас 19 мүн. 58 сөк. Күрэхтэһиигэ барыта 24 спортсмен күрээс былдыаста.

Онон Россия Кубогун биэс түһүмэҕин түмүгүнэн Эр-

хан иккис миэстэлэннэ. Санаанан эттэххэ, кини спорт бу сана сонун көрүнгэр Россия сүүмүрдэммит хамаандатын састаабыгар алтыс сылын киирэн бигэргэттэ.

Биһир дойдулаахпыт бу ситиһиитинэн эбүрдэлибит!

Спортсменнарбыт — Азия ооньууларыгар

Кытай Ханчжоу куоратыгар Азия дойдуларын XIX сайынны спортивнай ооньуулары ытылла турар. Улахан таһымнаах күрэхтэһии алтынны 8 күнүгэр диэри ытыллыа. Ооньууларга 45 дойдуттан спортсменнар мустан, спорт 40 көрүнгэр күөн көрсөллөр.

Көңүл тустууга күрэхтэһии бырагыраама быһытынан алтынны 6–7 күннэригэр буолуоҕа. Хапсыһылар алта олимпийскай ыйааһынна — 57, 65, 74, 86, 97, 125 кг ытыллыахтара. Барылааһын сайаапкаттан көрдөххө, саҕаап син күүстээх буолара күүтүллэр.

Ол курдук, Ирантан Рахман Амузад Халили, Хасан Яздани, Амир Заре курдук соторутааҕыта Белградка буолбут аан дойду чемпионатыгар ситиһиилээхтик кыттыбыт бөбөстөр, Бахрейнтан аан

дойду чемпионатын арыһытынан буолбут Ахмед Тажудинов, Казахстантан аан дойду чемпионатын призера Азамат Даулетбеков, Кыргызстантан биһиги бөбөспүт Айаал Лазарев, Японияттан Тошихиро Хасегава, Каики Ямагучи, Индияттан Бахрэнг Пуниа, Монголияттан Тумур Очир Тулга у. д. а. билиилээх тустууктар сайаапкаҕа бааллар.

Манна даһатан эттэххэ, Азия ооньууларыгар Сардаана Трофимова кыттарга бэлэмнэнэр. Дьахталлар марафоннара — алтынны 5 күнүгэр.

Дзюдоистарбытыгар эрэнэбит

Балабан ыйын 27 — алтынны 1 күннэригэр Кемерово куоракка дзюдоҕа Россия дьахталларга уонна эр дьонго чемпионаты ытыллар.

Тренердэр Гомбодорж Дамдиндорж уонна Ньургуяна Никифорова салалтатынан Саха сирин чэһин көмүскүүхтэрэ: Аина Моисеева, Сайына Петрова (48 кг), Карина Ефимова (52 кг), Надежда Татарченко, Юлия Аман

(70 кг), Полина Иудина (78 кг), Артур Ефимов (60 кг), Магомед Аушев (73 кг).

Спортсменнарбытыгар ситиһиилээх кыттыыны баҕарабыт.

«Дьулурбан».

Уолаттарбыт тустуулары :		
57 кг	Владимир Егоров — Р. Дингашвили (Грузия)	4:2
57 кг	Владимир Егоров — А. Арутюнян (Армения)	0:11
61 кг	Андрей Бекренев — Н. Арутюнян (Армения)	5:0
61 кг	Андрей Бекренев — Ш. Партенадзе (Грузия)	0:5
61 кг	Николай Охлопков — А. Магомедов (РФ)	0:10
61 кг	Николай Охлопков — Ли Вей (Кытай)	0:11
65 кг	Георгий Окороков — Х. Алиев (Азербайджан)	2:9
65 кг	Ньургун Скрябин — В. Теванян (Армения)	0:9
125 кг	Айаал Лазарев — П. Карепи (Албания)	11:1
125 кг	Айаал Лазарев — Й. Людешер (Австрия)	6:1
125 кг	Айаал Лазарев — А. Хоцяновский (Украина)	3:8.

физкультурнай хамсааһын 100 сыла

Саха саахыматын маннайгы хардыылары

Быйыл Саха сиригэр физкультурнай хамсааһын 100 сыла бэлиэтэнэр. Күн бүгүнүгэр диэри саахымат эйгэтигэр үгүс сыһыаннаах дьон, саахыматы таптааччылар саахымат хамсааһына хайдах тэриллибитин чуолкайдык билбэттэр. Дьиннээх чэхчэ хайдах этэй?

1924 с. атырдык ыйыгар Москваҕа ытыллыбыт Бүтүн Союзтаабы саахымат сьехэ «Саахымат — политика орудиета», «Рабочай эйгэ» — саахымакка суолу», «Саахымаг — интеллектуальной культура сүнкэннээх сэбэ-сэбиргэл» ынырыылары ылынан, саахымат хамсааһына кизэнник тарбаныгар олук уурбута. Саҥа тэриллибит Бүтүн Союзтаабы саахымат секцията миэстэлэргэ физкультура сэбизин иһинэн саахымат секцияларын олохтуур туһунан ыйыылары тарбаппыта.

«Саха омук» уопастыба «Автономная Якутия» хаһыат 1924 сыл алтынны 16 күнүнэҕи нүөмэригэр ааҕар саалалаах библиотека аһыларын уонна манна күн айы кизээ 5–7 чааска саахымагчыт сахалары сурутуу туһунан биллэрбитэ, хаһыат алтынны 28 күнүнэҕи №-гэр саахыматтары атыылаһарын туһунан биллэри биэрбитэ.

Киин куорат партпрофкулууба «Автономная Якутия» 1924 сыл алтынны 28 күнүнэҕи нүөмэригэр бэйэтин чилиэннэригэр (партия, комсомол, профсоюз чилиэннэрэ) суруттарбыттарга уонна баҕалаахтарга хоровай, драматической, музыкальной, физкультура уонна саахымат куруһуоктарга алтынны ыйын 28 күнүгэр кизээ 6 чааска кэлэлэригэр ынырбыта.

Партпрофкулууб «Автономная Якутия» хаһыат 1925 сыл тохсунньу ыйын 28 №-ин нөҥүө саахымаг куруһуоктар суруттарбыт чилиэннэрин тохсунньу 29 күнүгэр кизээ 5 чааска тэрийэр мунньахха ынырбыта. Онтон олунньу ыйын 4 күнүгэр саахымаг куруһуокун бастакы тэрээһин мунньаҕа буоларын туһунан биллэрбитэ.

Ити сыл саас Н.М. Радзивиллов куорат «Металлист» кулуубугар саахымаг куруһуокун тэрийбитэ, онтон медтехникум физкультура учууталынан үлэлии сылдьан эмиэ саахымаг куруһуокун салайбыта.

1925 сыл күһүн Бүлүү куоратын иккис ступеннаах оскуолатыгар учуутал Николай Староватов саахымаг куруһуокун тэрийбитэ, 40-ча үөрэнээччилээх этэ. 1926 сыллаахха Староватов Бүлүүттэн барбытын кэннэ, ити оскуола сэбизиссэй саахымаг куруһуокун боппут, онон ити куруһуокка сылдыбыттары про-

фкулуубка чилиэннэринэн ылар уонна саахымаг куруһуокун тэрийэр туһунан дьаһаныы буолбут. 1926 сыл атырдык ыйын 1 күнүгэр ытыллыбыт Якутскай уонна Бүлүү куораттары саахымагчыттары матчевай көрсүһүүлэрэ 5:5 буолбут, быһаарар 3,5 чаас устата оонньооммут киирсийи оонньоочулар сылайбыттарынан тохтон, атырдык ыйын 2 күнүгэр көһөрүллүбүт. Ити күн бүлүүгэр дойдулааннар, матч ситэриллибэтэх.

1926 сыл атырдык ыйыгар түмүктэммит куорат турнирын кыайылаабынан 14,5 очколаах Григорий Нога буолбут, иккис миэстэҕэ 12,5 очколаах Попов (Өлүөхүмэ), үһүс миэстэҕэ 12 очколаах В.Н. Николаев тахсыбыттар. Төрдүс миэстэ 8,5 очколаах Леонид Киренскэй (кэнэбэскитин академик, Социалистической Үлэ Геройа), 5–6 миэстэ 6,5 очколаах Орловскай уонна Воеводин буолбуттар.

1926 сыл атырдык ыйын 17 күнүгэр ЯЦИК Физкультура Үрдүкү сэбизин мунньаҕар саахымаг-дуобат секциятын састаабын анаабыта: председатель Николай Михайлович Радзивиллов, чилиэннэр Соболев, Кузнецов.

Биир ый буолан баран оноһуллубут отчюкка — тыынаах саахыматы ытыты, от ыйын 17 күнүгэр уонна от-атырдык ыйдарыгар ытытылыбыт турнирдар, киин куорат уонна Бүлүү саахымагчыттары матчевай көрсүһүүлэрин туһунан ахтылыбыта.

«Автономная Якутия» хаһыат

1927 сыл тохсунньу 6 күнүнэҕи нүөмэригэр Саха сирин 1927 сыл чемпионун аатын инэрэр куорат саахымакка турнира буоларын туһунан биллэрбит, үс бириис олохтоммут. Турнир аһыллыыта Бүтүн Саха сирин сэбизтэрин сьехин аһыллытыгар (тохсунньу 25 күнүгэр) сөп түбэһириллэхтээх эбит. Маныаха куораттан 1926 сыллаах призердарын киллэрэн туран, 20 миэстэ көрүллүбүт, Бүлүү уокуругар — 5, атын уокуруктар үстүү миэстэ көрүллүбүт.

«Автономная Якутия» хаһыат ити сыл тохсунньу 11 күнүнэҕи №-гэр бэлиэтэммит: «Ааспыт күһүн үрдэтиллибит көрүнээх оскуола интернатыгар үс оҕо саахымаг оонньоур этэ, билигин каникул кэмигэр интернакка олороочулар анаардарын кэриэтэ оонньоур буолбуттар. Сэттэ эрэ саахымаг дуоската баарыттан, биһэ — бэйэ оноһуута. Үчүгэй оонньоочулар — Спиридон Попов уонна Никита Григорьев.

Олунньу 15 — кулун тутар 2 күннэригэр Киин куорат, Бүлүү, Алдан уонна Верхоянскай уокуруктарыттан 26 киһи кыттылаах куораттаабы турнир буолбут. Куорат чемпионун аатын уонна бастакы бириини Григорий Нога (88%), иккис миэстэни Василий Слепцов (78%) ылбыт, үһүс миэстэҕэ Виктор Георгиевич Николаев (74%) тахсыбыт. Төрдүс-бэһис миэстэни (70%) быраас Баллаш Борис Митрофанович, Воеводин Иван Петрович үлэстэн, мамонт унуоһуттан оноһуллубут фигуралардаах саахыматы ылбыттар. Алампа кэргэнэ Евдокия Софронова (44%) күрэхтэспит уонна

15-с миэстэ буолбут. Кини кэнниттэн 40% очколаах 16–18 миэстэ Алексей Бояров (үөрэх наркома), Леонид Киренскэй уонна Николай Радзивиллов буолбуттар.

Саха АССР ФКиС комитетын 1927 сыл олунньу 15 күнүнэҕи отчуотугар Саха сиригэр 7 саахымаг куруһуоктарыгар 191 саахымагчыт баара бэлиэтэммит.

Саха АССР ФКиС сэбүлэнинэн ЯОСПС 2-с Бүтүн Союзтаабы турнирга кыттааччынан уонна мунньахха дакылаатчытынан Н.П. Староватовы командировкаҕа ыыппыта.

1927 сыл ахсынны 5 күнүгэр «Саха омук» 1927 сыллаабы үлэтин дүүллэһиигэ саахымаг-дуобат секциятыгар 69 киһи баара, өрөбүл айы 11 чаастан 16 чааска диэри дьарыктар буолаллара бэлиэтэммит.

1927 сыл бүтүүтүгэр «Автономная Якутия» хаһыакка саахымаг отдел тэриллэн, саахымаг залчалара, этюдтара уонна партиялара бэчээттэнэн барбыттар.

1928 сыл тохсунньу 1–5 күннэригэр Якутскай педтехникумын күрүбэр 14 киһи кыттыбыт.

1928 сыл тохсунньу 29 күнүгэр 10 чаас сарсыарда «Саха омук» саахымаг куруһуокун чилиэннэригэр бириистээх күрэхтэһии тэриллибит. Онтон эбизт кэннэ Якутскай сборнайа уонна «Саха омук» хамаандаларын саахымакка 12 дуоскаҕа бастакы матчевай көрсүһүүлэрэ 9,5:13,5 ахсаанынан түмүктэммит, биир оонньоу буолбатах. Иккилии кыайыны куораттан Самохвалов, Орловскай уонна «Саха омуктан» Осипов, В.Г. Николаев, Гаврильев, Харитонов суруммутттар. Манна «Саха омук» саахымагчыттары икки сыл куруһуокка дьарыктаммыттары, онтон куораттар аҕыйах ый дьарыктаахтара бэлиэтэммит.

Аны олунньу 5 күнүгэр «Саха омук» уонна Якутскай куорат хамаандаларын 12 дуоскаҕа ик-

кис матчевай көрсүһүүлэрэ 16,5:7,5 ахсаанынан түмүктэммит. Куорат хамаандатыгар бастакы дуоскаларга Нога, Самохвалов, Черепагин олоруттар уонна «Кыһыл Знамя» орденнаах И.Я. Строд, К.К. Байкалов кыттыбыттар. «Саха омук» кыайарыгар иккилии очколаах Вонифатий Слепцов, Илларион Квасников, И.К. Осипов, Василий Слепцов, Кузьма Гаврилов (1,2,4,5,10 дуоскалар) олук уурбуттар, уоннаабылар биир хотторбуттан урагы тэннэспиттэр.

1928 сыл олунньу 12 күнүгэр куоратка педтехникум уонна иккис ступеннаах оскуола үөрэнээччилэрин хамаандалара 15 дуосканан матчевай көрсүһүү онорбуттарыгар, сирэй иккитэ көрсүбүттэригэр, ахсаан 20,5:8,5 буолбут, биир оонньоу мөккүһүү буолан түмүктэммит. Педтехникум кыайарыгар иккилии кыайылаах Илья Попов, Николай Алексеев, Николай Кутчин, Афанасий Капитонов, Николай Заболоцкай, Никита Слепцов (2,4–6,9, 14 дуоскалар), 1,5 очколаах Иван Слепцов (10-с) төһүү күөс буолбуттар, уоннаабылар биир хотторбуттан урагы тэннэспиттэр. Көрөөччүлэр тыастара, кэпсэтэ олороллоро мэхэйдирэ бэлиэтэммит.

1929 сыл олунньу 3 күнүгэр ФКиС комитетын спорткулуубун саахымаг куруһуокун чилиэннэрэ уонна кооперация үлэһиттэрин саахымагкуруһуокун кыттылаахтара — 10 дуоскаҕа оонньообуттар, көрсүһүү 6:4 түмүктэммит.

Аны олунньу 10 күнүгэр ФКиС спорткулуубун саахымагчыттары сир наркоматын үлэһиттэрин кытта 11 дуоскаҕа оонньообуттар, саахымагчыттар утарыга иккитэ киирсибиттэр — мананынан уонна харанан, көрсүһүү ахсаана — 14,5:7,5 буолбут.

1929 сыл саас Алданна 40 кыттааччылаах оройуоннаабы саахымаг турнира буолбут.

Саха АССР 1941 сыллаах чемпионатын кыттылааҕа Уус Алдан оройуонуттан сылдьар Михаил Егоров бэйэтин автобиографиятыгар саахымакка 1924 сылтан дьон оонньоуллары, оччолорго Танда сэттэ кылаастаах оскуолатын бастакы кылааһын үөрэнээччитэ, көрөн үөрэммитим диэн бэлиэтээбит этэ. Онон тэрээһинэ да суох буоллар, Уус Алданна саахыматы оонньоур дьон баар буола сылдыбыттары саарбаҕа суох.

1930-с сыллар бастакы анаардарыгар саахымаг хамсааһынын уота-күөһэ умуллубут.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ
Петр ЯКОВЛЕВ,
үлэ бэтэрээнэ.

кэпсиэхпин баҕарабын

Быраатым төһө даҕаны саха саарына, уһулуччулаах спортсмен, айылҕаттан дэгиттэр буолбатар, бэйэтин олохун сэмэйдик, үтөө майгытынан, ыраас суобаһынан олохтута уонна истингэй эйбэс сыһыанын биһиги сүрэхпитигэр бигэтик хаалларбыта.

Володя биһиги дьэ кэргэнгэ саамай кырабыт буолан, убайдарын уонна соҕотох эдьийин көрүүтүгэр улааппыта. Барыбыт болҕомтобут киниэхэ эрэ буолара. Сыты-хотуу буолан, төһө да унуоһунан кыратын иһин, табаарыстарыттан ордук чорбойоро. Оннук бодоруһан бары биһиргэ улааппытара.

Володя Нам оройуонун I-кы Хомуस्ताах нэһилиэгэр 1962 сыллаахха муус устар 11 күнүгэр сэттис оҕонтор төрөөбүтэ. 1969 сыллаахха I-кы Хомуस्ताах орто оскуолатын боруогун атыллаабыта. Кыра сааһыттан сыты буолан, хара маннайгыттан түргэнник ылыннан, оскуола араас тэрээһиннэригэр бастакынан кыттар, булугас өйүнэн учууталларын хайҕабылын, табаарыстарын ортолоругар үчүгэй, сырдык өйдөбүлү хаалларбыта. Этэргэ дылы, чизинэй, бигэ табаарыс буолан эркин курдук эрээллэрэ. Ити эрээллэр таах хаалбатаҕа, кэлин үлэһит буолан, быраатым истин уонна сырдык өйдөбүлү хаалларбыта.

Туохха барытыгар сываҕа буолан, физкультура уруогуттан саҕалаан спорка түргэнник ылларбыта. Тохсус кылааска үөрэнэ сырыттаҕына, атынааҕы нэһилиэкпит оскуолатын физкультураҕа учуутала Барашков Анатолий Иванович таба көрөн, Үөдэй орто оскуолатыгар көһөтөрбүтэ. Оччолорго бу оскуола оройуонга биллибит, кэлин спортивной хабааннаах буолан, үгүс оҕолору түмүтэ. Анатолий Иванович уруогун таһынан оҕолору боксаҕа уонна хайыһарга эрчийбитэ. Ити сылларга Володя боксаҕа уонна хайыһарга оройуон уонна республика таһымыгар кыттыбыта. Бастакы кыайыларын манна ситиспитэ.

Үөдэй орто оскуолатын ситиһилээхтик бүтэрэн, 1979 сыллаахха табаарыстарынан Саша Азаров, Костя Охлопков уонна Үөдэйгэ биһиргэ үөрэммит Зоя Ядревальын Ленинград куоратыгар үөрэххэ туттарса бараллар. Арыый хойутаан Саша Азаровтын профтех училищеҕа киирэллэр.

Үтөө санаалаах, сырдык, ыраас дууһалаах быраатым барахсан...

Быраатым Софронов Владимир Михайлович кылгас да олох олон барахтаабыт эбит. 16 сыл аста... Син биһир билигин да итэҕэйиэ суох курдукпун. Тоҕо дьэ эһэххэ, Володя 45 сааһыгар олохтута олохун саамай кэрэ түгэннэрин, олох оностубут дьэ-кэргэнин, көңүл тустууга эрчийбит оҕолорун ситиһилэриттэн үөрүүлэрин, олох үөһүгэр сана тахсан иһэн быстах оһолтон эмискэ суох буолбутун санаатахпына, үтөө санаатынан олоххо үгүһү онгорботубуттан олус хомойобун, хараастабын...

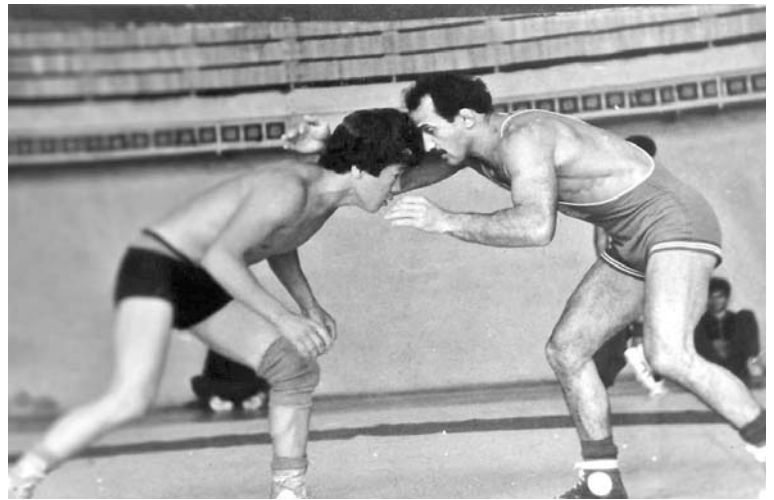
Володя көңүл тустуугар анал тренерэ суох буолан, элбэх ыраактары көрсүбүтэ. Хаҕа, кини дьолугар, Ленинград куорат старшай тренеригэр, Россия сүүмүрдэммит хамаандатын массажыһынан үлэли сылдыбыт Гаврил Афанасьевич Троевкка түбэһэр. Аҕыйах бириэмэнэн Володя Гаврил Афанасьевичка биһир чугас уонна эрэллээх иитиллээччигэ буолбута. Ити сылларга Ленинград куорат уонна Иван Поддубнай Кубоктарына хаһаайыннара буолбута. Спорт маастарыгар кандидат буола үүммүтэ. Ленинградтан кэлэн Дьокуускайга Павел Пинигин бириһигэр кыттан үһүс миэстэни ылбыта.

Ол кэнниттэн Володя 1982 сыллаахха дойдуугар эргиллэн кэлбитэ. Оччолорго төрөөбүт нэһилиэгэр спортивной саала тутулуубут кэмэ этэ. Онно дириэктэринэн үлэлиир А.И. Барашков Володяны спортивной структуратынан үлэҕэ ылбыта.

Икки сыл үлэлээн баран, Володя Дьокуускайга СГУ педфагынын физкультурнай салаатыгар туттарсан киирбитэ. Манна кинини Арасыйыа үтөөлөөх тренерэ Б.Г. Яковлев эрчийбитэ. 1985 сыллаахха Казахстанна,

Павлодар куоратыгар "Спартак" общество Киин Сэбиэтин эдэрдэргэ тустан, чемпион үрдүк аатын ылбыта. Манна Володя 12 маастарга кандидаттары уонна икки спорт маастарын кыайан, пьедестал үрдүкүтэлигэр тахсан, ССРС спордун маастарын нуорматын толорбута. Үөрэммит сылларыгар Володя ВЦСПС, "Трудовые резервы", "Динамо", "Спартак" киин обществоларын күрэхтэһилэригэр үс миэстэттэн түспүтүгэр туһунан, биһиргэ үөрэммит уонна эрчиллибит табаарыстара кэпсириллэрэ. Ол курдук, Кемерово, Чернигов, Красноярск о.д.а. куораттарыгар ситиһилээхтик кыттыбыта.

Володя үөрэнэ сылдьан (1986 с.) бэйэтин биһир дойдулааҕын Люданы кэргэн ылан, үөрэхтэрин бүтэрэн икки оҕолоох Томпо улуугар Кэскил бөһүөлөгүгэр ананан тийбиттэрэ. Манна Володя физкультура учууталынан, кэргэнэ Людмила Гаврильевна начальнай кылаас учууталынан үлэлээн, биэс сыл олохтута. Быраатым Томпоҕо үлэлиир сылларыгар уруогун таһынан сөбүлүүр көрүнгүн оҕолорго тиздэн эрчийбитинэн барбы-

▲ Биһир ыйааһыҥга тустар кэмнэригэр быһаарылаах спарринг-кирсиһигэ, ССРС нуруоттары VIII сайынгы Спартакиадатын чемпиона, Европа икки төгүллээх чемпиона, ССРС спордун үтөөлөөх маастара Гурген Багдасарянын көрсүһэр түгэнэ.

та. Ити сырата таах хаалбатаҕа, Саһыл оскуолатын оҕолоро Саша Кадашников, Витя Саввин, Павел Тимофеев, Вова Иванов, Проня Никитин, Захар Булдаков, Лёня Кадашников уо.д.а. Томпо, Таатта уонна Нам улуустарын чемпионнарынан уонна призердарынан буолбуттара.

1994 сыллаахха дойдуларыгар эргиллэн кэлэн төрөөбүт оскуолаларыгар үлэлэрин саҕалаабыттара.

Манна өссө икки оҕолонун ныйр бааччы олохтута. Володя сөбүлүүр дьарыгын кэнэтэн, Намнааҕы оҕо спортивной оскуолатыттан Хомуस्ताах филиалы астарбыта. Элбэх оҕо үгүс ситиһилэммитэ. Кэнники кини иитиллээччилэриттэн Айкар Колесов, Валера Муксунов, Рома Баишев, Коля Сивцев, Ваня Адамов,

Дима Иванов, Степа Сидоров, Максим Заболоцкай уо.д.а. Саха сиригэр Киин зонатын, республикатааҕы турнирдарын уонна Нам улуугун чемпионнарынан, призердарынан буолбуттара. Онтон Евгений Петров уонна Айаал Охлопков Россия спордун маастардарын нуорматын толорбуттара.

Володя Томпоттон кэлэн сана үлэли сырыттаҕына, биһир кизэ кырачаан бэйэлээх кыысчаан кэлэн: "Мин тустуохпун баҕарабын", — диин соһуспут. Володя онно кыра кыһы хомотумаары: "Кэлэн көр — үөрэн", — диибит. Ити кэнниттэн Альбина Парникова Дьокуускай куорат 7 №-дээх физмат оскуолатыгар үөрэммитэ. Алтыс кылаас Я.В. Гаврильев салайар тхэквондо диин илинни дойдулар көрүнгүрүнэн дьарыктанан, "Азия оҕолоро" нуруоттар икки ардыларынааҕы ооньууларын үһүс призеруттан саҕалаан Первоуральскай, Новосибирскай, Екатеринбург, Волгоград о.д.а. куораттарыгар ытыгылыбыт Россия уонна нуруоттар икки ардыларынааҕы турнирдар элбэх төгүллээх кыттылааҕа буолбута. Бүкүрэхтэһилэринэн тхэквондоҕа — "хара, кыһыл" курдаах. Манна биһиги Володябыт өнгөтө эмиз баар дии саныбын.

Быраатым эдэр сааһыгар оһолго түбэһэн, 2007 сыл атырдьах ыйын 10 күнүгэр оһолтон туораабыта. Ол эрэн, кини түөрт оҕото (икки уол, икки кыыс) бары үөрэхтэнэн, үлэһит буолан, алта кырачаан сиэннэрэ эһээлэрин, биһиги бырааппыт аатын ааттатыахтара диин бүк эрэнэбин.

Анатолий СОФРОНОВ-Онтуон, СӨ спордун бэтэрээнэ, спортивной суруналыыс, РФ журналистарын сойууһун чилиэнэ.

14 апреля 2012 г. с.Едейцы

санаа ситимэ

«Коркин. Андаҕар» спектакльга...

Биһиги улуу тренербит Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүтэ 95 сылыгар анаан кини үтүө аатын үйэтитиигэ араас хабааннаах үлэлэр ытыллаллар. Олортон биридэстэринэн П.А. Ойуунускай аатынан Саха академической театра (дирижёр П.Т. Макаров) туруорбут «Коркин. Андаҕар» спектакла буолар.

Тоҕоостоох түгэнигэр сөп түбэһиннэрэн, лоп курдук Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүт күнүгэр театрга спектаклы күргүөмүнэн көрүү тэрилиннэ. Манна сүдү киһибит талааныгар сүгүрүйэн театрга сүүһүнэн киһи тоҕуоруста. Спектакльга саха норуотун уһулчулуулаах тренерэ Дмитрий Петрович Коркин Ленинградтаабы Герцен аатынан педагогической институту бүтэрэн кэлиэбиттэн көнүл тустууга анаабыт олоҕо кэпсэнэр. Советскай Союзка аан бастакытын көнүл тустуу оскуолатын арийбыт энтузиаст учуутал Одьулуунтан саҕалаан сэттэ

сыл хамнаһа суох общественнай тренеринэн сылдыбыта. Ити кини таптыыр, инники кэскилигэр эрэнэр дыалаатыгар тиһэбэр диэри бэринитин сырдык холобура. Тренер киһиэхэ күүс-көмө буолар өрүтэ итиллээччилэрин ситиһиитэ эрэ буолар. Дмитрий Коркин иитэн таһаарбыт тустууктара Саха сиригэр аатын Аан дойдуга Олимпиада чыпчаалыгар тийиэ айхалынан аатырдыбыттара, суон сураҕырдыбыттара. Саха тустууга сүдү оскуола буолан сайдан тахсарыгар талааннаах тренер Дмитрий Петрович Коркин спорка, норуокка, төрөөбүт

дойдугулар таптала бигэ тирэх, үйэлээх түөрэх буолбута. Спектакльга сүрүн оруолу Николай Протасов, Д.П. Коркин уобараһын кыайа-хото тутан оонньоон, көрөөччүгэ итэҕэттэ. Атын да оруолларга оонньообут дьон, ол иһигэр биллиилээх артыыстар көстүү ис хоһооно арылларыгар ис дууһаларыттан оонньоон, дьонсэргэ биһирэбиллэн ыллылар. Ытыс тыаһа хабыллан олордо. Тус санаабар, спектакль сценарийа даҕаны бэркэ толкуйдамыт. Ол эдэр корреспондент улуу тренер туһунан суруйаары кини кэргэнигэр Александра Семеновна Коркинагтан (артыыс Зоя Багынанова) бөлэмнэн аҕалбыт ыйгытыларыгар ылбыт хоруйдара сыанаҕа оонньоунан кэпсэнэр. «Коркин. Андаҕар» спектакль — бу спортивной драма. Этэргэ дылы, саҕаланыыттан бүтүөр диэри көрөөччү болҕомотун тардар көстүү буолла. Роман Дмитриев

Мюнхеннаабы кыайыта, Монреаллаабы оонньоуларга саха өрөгөйүн (Павел Пинигин кыһыл көмүһэ, Роман Дмитриев, Александр Иванов үрүн көмүстэрэ) үөрүүгэ-көтүүтэ, ол быһыгар саха биир талааннаах тустууга Николай Захаров-Сахаачча олохтон соһуччу туорааһынын кутурҕана, Бөтүрүөбүс төһө да ыарахан ыарыыга ыллара сылдьан олохто тардыһыта, кытаанах характера... барыта көрөөччүнү хам кууһан ылан, эмиэ да үөртэ, эмиэ даҕаны долгутта, этэргэ дылы, сыанаҕа оонньооччулары кытта тэнгэ долгута, бүргэс үрдүгэр олорто. Биир тылынан, П.А. Ойуунускай аатынан Саха академической театра — Саха сиригэр физкультурнай хамсааһынын 100 уонна Саха норуотун көнүл тустууга уһулчулуулаах тренерэ Дмитрий Петрович Коркин 95 сылларыгар анаан Утум Захаров туруорбут «Коркин. Андаҕар» спектакла табыллыбыт.

Манньык саха омугу аан дойдуга аатырдыбыт бэйэбит киэн туттар дьоммут ааттарын үйэтити өссө кэнээн, далааһыннанан иһэрэ кэрэхсэбиллээх. Дмитрий Петрович туһунан элбэх кинигэ табыста, кини аатынан оскуола, музей, уулусса баар, аны бу анал спектакль туруорулунна, сотору кэмнэн киниэ оноһуллан тахсарын күүтэбит. «Коркин. Андаҕар» спектаклы туруорбут дьонно: режиссер Сергей Потаповка, режиссер ассистена Роман Дорофеева, сценографист Михаил Егоровка, көстүүмнүгэр эппизиттэ-эх Дора Айкуо Тихоноваҕа, музыканан кизгэтээччи Александр Решетниковка, уотунан кизгэтээччи Трофим Акимовка, режиссер көмөлөһөөччүтэ Анна Аммосоваҕа, оруолларга оонньообут уолаттары тустууга эрчийбит Николай Захаровка — барҕа махтал! Петр ПАВЛОВ.

ааҕааччы санаата

Иитэр, өйдөтөр суолталаах бэртээхэй таһаары

Н.Е. Мординов — Амма Аччыгыйын аатынан «Кэскил» оҕо бэчээтин кыһата «Бэлэм буол» сурунаалын балаҕан ыйынаабы нүөмэригэр ССРС, РСФСР, Саха АССР үтүөлээх тренерэ, Саха сиригэр үтүөлээх учуугала Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүтэ 95 сылыгар анаан сыһыары быһыытынан биһиги сүдү киһибит туһунан өгнөөх плакаты бэчээттээн таһаарда.

Плакат «Коркинны олоруохха. Коркинны айыахха» диэн инники сирэйигэр Дмитрий Петрович олобун кэрчиктэрэ, Саха Республикатын президենнэрэ М.Е. Николаев уонна В.А. Штыров сыанабыллара, Чурапчы спортивной интернат-оскуолатын иитиллээччилэрин ситиһиилэрэ бэчээттэммит. Онтон иккис, «Коркин уолаттара» диэн сирэйигэр Дмитрий Петрович олимпиецтар Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов, номохо кирибит Николай Захаров — Сахаачча, Вячеслав Карпов тустар нымаларын, характердары

туһунан сыанабыла болҕомтону тардар. Итиэннэ Д.П. Коркин иитэр, такайар ныматыттан кылгас түгэннэр хаартысканан быһаарыллан бэриллибиттэр. Быһата, бэртээхэй таһаары буолбут! Анал сыһыары Д.П. Коркин аатынан Чурапчытаабы спортивной Албан аат түмэлин матырыяалларыгар олобуран бэчээттэммит буолан, сыһыаралара-чахчылары барыта итэҕэтиилээх, оруннаах. Сүбэһитинэн түмэл научнай сотруднига А.П. Спиридонова буолбута махталлаах. Бу анал плакаты илин-

бэр тутан олон уруккуну санаатым. Оҕо сылдьан биһиги саҕана хас биридии үөрэнээччи дыэтигэр анал мунуктаах буолара. Мин оронум үрдүгэр истиэнэбэ нэдиэлэтэҕи уруктарым, куруһуоктарым расписание-тын таһынан хаһыаттан кырыһыан ылан тустууктар, Роман Дмитриевтээх, Павел Пинигиннээх хаартыскаларын сыһыарар этим. Ол син биир, били танараһыттарга үгэр-сүктэр иконаларын курдук, этэргэ дылы, биһигини күннэтэ сырдыкка, үтүөбэ, кэрэбэ угуйа турдаҕа. Онтук сааһыары саһаран, эбитин сииктээх истиэнэбэ сыстан хаалан буортутуйан, ол хомойуута буолара. Ол саҕана ити «Кэскиллэр» курдук үчүгэй хаачыстыбалаах, өгнөөх постердар да, плакаттар даҕаны суохтара. Көр, спорка, туох эмэ атын эйгэбэ таптал итинник үөскүүр. Онтон сылтаан бэйэм спорду сырдатар киһи буолан табыстым. Билигин оҕолор биһиги олимпиецтарбытын билиэхтээхтэр. Онон «Бэлэм буол» бу 9 №-дээх сурунаалын тустуунан дыарыктанар оҕолор ылан, билиилэрин-көрүүлэрин ханаталларыгар, истиэнэбэ сыһыаран күннэтэ көрө сылдьалларыгар баҕарабын. Онуоха бастан туран төрөспүттэр көбүлөөн күүскө, өйөбүл буолалларыгар эрэл улахан. Сурунаалы Бэчээт дыэтин «Кэскил» редакциятыттан, 213 кабинеттан ыйгыталаһааххытын сөп. Петр СЕМЕНОВ.

түһүлгэ дуораана

Куонкурус кыайылааҕа — Андрей Александров

Балаҕан ыйын 16-19 күннэригэр Белградка (Сербия) бытыллыбыт көнүл тустууга аан дойду чемпионатыгар, үгэс быһыытынан «Дьулурҕан» республика спорду сэнгээрээччилэригэр анаан куонкурус биллэрбитэ. Онно барыта 33 киһи бэйэтин билгэлээһинин ытан кыттыбыта.

Куонкурус, «Ыйааһыннарынан чемпионнары ааттаан» уонна «Россия бөбөстөрүттэн бириистээх миэстэбэ кимнээх кириэхтэрэй?» диэн икки ыйгытыттан турбута. Чемпионат түмүгүн — куонкуруска кирибит билгэлээһиннэри кытта тэнгээн, кыайылааҕы быһаардыбыт. Ол курдук, кыайылааҕынан көнүл тустууга ССРС, хурешка РСФСР, хапсаҕайга Саха АССР спортынан маастара **Андрей Александров** табыста. Кини 6 очукуону ыла: Зайн Резерфорд (АХШ), Заурбек Сидиков, Ахмед Усманов (Россия), Дэвид Тейлор (АХШ), Амир Заре (Иран) чемпионнуохтара итиэннэ россиянартан Шамиль Мамедов боруонса мэтээли ыла диэн сөпкө таайбыт. Онтон Герман Шкулев уонна Вячеслав Константинов 5-тии очукуону хомуйдулар. Маньаха, куонкурус балаһыанньатын

быһыытынан, Герман Шкулев (Орто Халыма) бэйэтин билгэлээһинин урут ыһытынан, иккис миэстэбэ тахсар. Андрей уонна Германы бу ситиһиилэринэн эбэрдэлибит! Кыайылаах Андрей Александров, көнүл тустууга олимпийскай чемпионнар тустарынан «Покорившие Олимп» кинигэни бириис быһыытынан тутта. Онтон иккис көрдөрүүлээх Герман Шкулев, «Первый борцовский» сурунаал редактора Иван Барашков, «Бриллианты борцовского ковра» диэн саҕа таһаарыт кинигэтинэн наһарадаланна. Куонкуруска кыттыбыт дьонно барыларыгар барҕа махтал! Эссө даҕаны «Дьулурҕан» ытар үлэтигэр көхтөөхтүк кыттаргытыгар баҕарабыт. Дьулурҕан. Петр ПАВЛОВ хаартыска түһэриитэ.